

Beata Zakrzewska

Zrównoważony rozwój a jakość życia

JEL: Q01. DOI: 10.24136/atest.2019.113.

Data zgłoszenia: 04.02.2019. Data akceptacji: 24.04.2019.

Celem artykułu jest analiza jakości życia w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju w aspekcie społecznym, ekonomicznym i środowiskowym oraz zwrócenie uwagi na brak równości konsumpcji dóbr na świecie. Artykuł jest interpretacją współzależności pomiędzy wzrostem gospodarczym, dbałością o środowisko oraz jakością życia.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, jakość życia, konsumpcja dóbr.

Wstęp

Zrównoważony rozwój (ang. *sustainable development*) to doktryna ekonomii, zakładająca jakość życia na poziomie obecnego rozwoju cywilizacyjnego. Koncepcja zrównoważonego rozwoju odpowiada na problemy współczesnego świata. Powstała w ramach działalności Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju tzw. Komisji Brundtland powołanej w 1983 roku. Na podstawie dokumentu ONZ „Nasza wspólna przyszłość” (Our Common Future, 1987) stwierdzono, że rozwój zrównoważony, to taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie. Uznano, że cywilizacja osiągnęła poziom dobrobytu możliwy do utrzymania pod warunkiem poszanowania zasobów środowiska i klimatu. W naukach społecznych brak jednoznacznej definicji jakości życia, która jest rozumiana w kategoriach kompromisu pomiędzy: bardziej „mieć” czy bardziej „być”. Istotnym celem zrównoważonego rozwoju jest poprawa jakości życia interpretowana jako „zbiór czynników określających obiektywne warunki życia i subiektywnie odczuwany dobrobyt” [8].

1. Zrównoważony Rozwój czy Granice Wzrostu?

Ekonomia rozwoju (*development economics*) wskazuje na rozdźwięk w dochodach: świata bogactwa (kraje rozwinięte) i świata biedy (kraje rozwijające się). Rozwój jest kategorią związaną z systemem wartości tj. zbiorem kryteriów i zasad, przez które obserwowany jest proces zmian, zatem jest postrzegany i oceniany z punktu widzenia ładu aksjologicznego [24]. Na podstawie definicji ONZ: „Zrównoważony rozwój Ziemi to rozwój, który zaspokaja podstawowe potrzeby wszystkich ludzi oraz zachowuje, chroni i przywraca zdrowie i integralność ekosystemu Ziemi bez zagrożenia możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń i bez przekraczania długookresowych granic pojemności ekosystemu Ziemi” [18]. Innym zdefiniowanym określeniem dla zrównoważonego rozwoju jest „okres podtrzymywania uzyskanej równowagi pomiędzy kluczowymi komponentami procesów rozwoju, a w szczególności zrównoważenia rozwoju gospodarczego, rozwoju społecznego i szeroko pojętej sfery ochrony środowiska, przy zachowaniu zdolności gospodarki do zaspokajania tradycyjnych i pojawiających się w przyszłości potrzeb społecznych, w odniesieniu do jak najszerzych grup obywateli, w zgodzie z zasadami równości i sprawiedliwości społecznej” [19]. W kolejnym ujęciu zrównoważony rozwój rozumiany jest jako „rozwój cywilizacyjny, w którym formy i dynamika aktywności ekonomicznej, instytucje, style życia (głównie wielkość

konsumpcji) i wielkość populacji są takie, że każdemu człowiekowi obecnego i przyszłych pokoleń będzie zapewniona odpowiednia jakość życia, a wszystkie aspekty tego rozwoju są zabezpieczone przez dostępność zasobów naturalnych, ekosystemów i systemów podtrzymujących życie [2]. Stąd też „wzrost dobrobytu w warunkach zrównoważonego rozwoju ma dotyczyć całości żyjącego w danym momencie historycznym pokolenia, oznacza to, że istotna jest sytuacja konsumenta znajdującego się w najmniej korzystnym położeniu (najuboższego), ponieważ tylko poprawa jego sytuacji jest warunkiem wystarczającym wzrostu dobrobytu całego pokolenia” [10]. Najważniejsze wspólne cechy zawarte w definicjach zrównoważonego rozwoju dotyczą: interakcji między ekonomicznymi, ekologicznymi, demograficznymi i społecznymi czynnikami rozwoju, konieczności przewidywania i analizy wpływu obecnych decyzji na jakość życia przyszłych pokoleń, sprawiedliwości dystrybucyjnej oraz podkreślenia udziału niematerialnych aspektów jakości życia w kształtowaniu dobrobytu [7].

Koniecznym warunkiem zrównoważonego rozwoju jest też zrównoważona strategia energetyczna. Zakłada ona sprawiedliwy dostęp i podział surowców energetycznych pod warunkiem poszanowania zasobów środowiska i klimatu. Zrównoważone gospodarowanie energią składa się z dwóch komplementarnych elementów, tzn. wykorzystania odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej [13].

Idea zrównoważonego rozwoju została rozpowszechniona przez ONZ (United Nations Conference on Environment & Development, UNCED) w 1992 roku w Rio de Janeiro. Podczas tego Szczytu Ziemi przyjęto zasady zawarte w „Globalnym Programie Działań – Agenda 21” [25]. Idea trwałości ma służyć zarówno ochronie zasobów przyrodniczych, jak i zapewnieniu odpornego na kryzysy rozwoju gospodarczego. W preambule dokumentu zapisano: „Ludzkość stoi w rozstrzygającym punkcie swojej historii. Doświadczamy rosnących różnic między narodami i wewnątrz narodów, coraz większej biedy, coraz więcej chorób i analfabetyzmu oraz narastanie szkód w ekosystemach, od których zależy nasz dobrobyt” [1]. Do uwarunkowań rozwoju zrównoważonego zaliczono m.in.: walkę z ubóstwem, likwidację nierównoważonego systemu produkcji i konsumpcji, ochronę środowiska oraz jej współzależność z pokojem i rozwojem. Wzrost gospodarczy powinien również prowadzić do zwiększania spójności społecznej (w tym m.in. zmniejszania rozwarstwienia społecznego, przeciwdziałania marginalizacji i dyskryminacji) i sprzyjać podnoszeniu jakości środowiska naturalnego (m.in. przez ograniczanie szkodliwego wpływu produkcji i konsumpcji na stan środowiska i ochronę zasobów przyrodniczych) [4]. Tym samym paradygmat rozwoju zrównoważonego stał się głównym motywem polityki rozwojowej i ochrony środowiska, mającym wyznaczać zarówno narodowe starania o zabezpieczenie podstaw egzystencji przyszłych pokoleń, jak i agendę międzynarodowej polityki ochrony środowiska kształtowania w ramach porozumień multilateralnych [12]. W Polsce zasadę zrównoważonego rozwoju zapisano w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., który stanowi, iż: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa

narodowego oraz zapewnić ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju” [11]. Definicja pojęcia „zrównoważony rozwój” zawarta została w art. 3 pkt 50 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z tym przepisem: „Ilekroć w ustawie jest mowa o zrównoważonym rozwoju – rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń [22]. Przyjęto założenie, iż w politykach, strategiach, planach i programach dotyczących np. przemysłu, transportu, energetyki powinno się uwzględniać zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Priorytetem Unii Europejskiej jest poprawa jakości życia, a zrównoważony rozwój jest filarem **Strategii Europa 2020**. W ramach projektów przewodnich takich jak: „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” i „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” realizowane są następujące cele: uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu, propagowanie efektywności energetycznej, poprawy otoczenia biznesu w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej zdolnej do konkurowania na rynkach światowych.

Na Szczycie Zrównoważonego Rozwoju, który odbył się we wrześniu 2015 roku w Nowym Jorku podczas sesji plenarnej Zgromadzenia Ogólnego ONZ 193 państwa członkowskie doszły do porozumienia w sprawie dokumentu końcowego „*Przekształcamy nasz świat: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju – 2030*” [15]. Zawiera on 17 celów i 169 zadań dotyczących wyeliminowania ubóstwa i budowy bardziej zrównoważonego świata na przestrzeni następnego kilkunastu lat. Cele Zrównoważonego Rozwoju dotyczą całego świata (państw rozwiniętych i rozwijających się) i opierają się na trzech spójnych elementach: wzroście gospodarczym, inkluzji społecznej i ochronie środowiska. Mają stymulować działania w dziedzinach o najważniejszym znaczeniu: ludzie, nasza planeta, dobrobyt, pokój na świecie i partnerstwo. Są wyrazem wspólnych globalnych zadań dopasowanych do możliwości danego kraju.

Cele Agendy 2030:

- ◆ Cel 1: Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie;
- ◆ Cel 2: Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie, promować zrównoważone rolnictwo;
- ◆ Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;
- ◆ Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie;
- ◆ Cel 5: Osiągnąć równość płci i wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt;
- ◆ Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych;
- ◆ Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie;
- ◆ Cel 8: Promować inkluzyjny i zrównoważony wzrost gospodarczy, produktywno zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;

- ◆ Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność;
- ◆ Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami;
- ◆ Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;
- ◆ Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji;
- ◆ Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatycznym i ich skutkom;
- ◆ Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony;
- ◆ Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej;
- ◆ Cel 16: Promować pokojowe i inkluzyjne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu;
- ◆ Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Do monitorowania i analizowania poszczególnych działań został opracowany zestaw globalnych wskaźników przez Międzyagendową i Ekspertką Grupę ds. Wskaźników Zrównoważonych Celów Rozwoju (*Inter-Agency and Expert Group on SDG Indicators*) i zaakceptowany przez Komisję Statystyczną ONZ (UN Statistical Commission).

2. Wpływ zielonej gospodarki na jakość życia

Rozwój gospodarki globalnej zaowocował wzmocnieniem światowej produkcji dóbr, w tym żywności i usług oraz znacznym przyrostem liczby ludności. Zostały dostrzeżone problemy związane z niekontrolowanym zużywaniem się zasobów naturalnych, zagrożenie dla środowiska naturalnego, wzrost konsumpcji oraz pogłębianie się dysproporcji w jakości życia mieszkańców państw rozwiniętych i rozwijających się [16]. Dysproporcje takie występują także w poszczególnych państwach i dotyczą zarówno skali regionalnej, jak i subregionalnej [5].

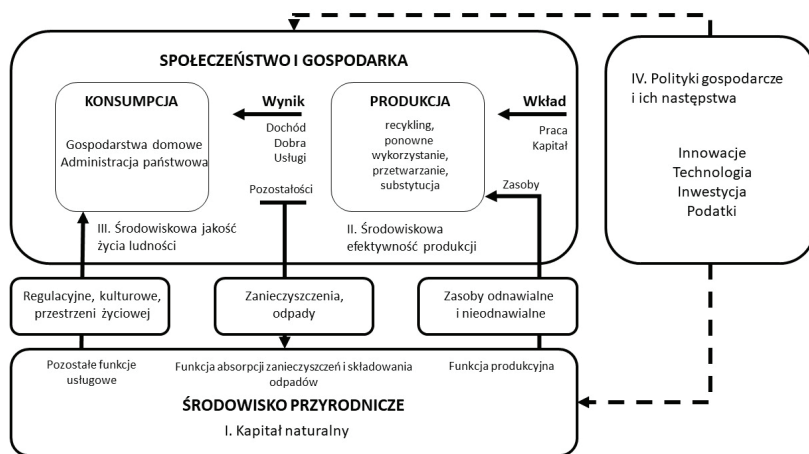
Złożona koncepcja zrównoważonego rozwoju jest analizowana w trzech wymiarach: ekonomicznym, społecznym i ekologicznym. W ujęciu ekonomicznym dotyczy wzrostu PKB, który zapewni odpowiednią ilość dóbr i usług. W ujęciu społecznym dotyczy zaspokojenia podstawowych potrzeb społecznych, poprawy jakości życia oraz zmniejszania bezrobocia. Natomiast w ujęciu ekologicznym odnosi się do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zachowania kapitału przyrodniczego i ochrony bioróżnorodności. Tak rozumiana zrównoważona produkcja i konsumpcja powinna być oparta na odpowiedzialności ekologicznej i wzajemnych korzyściach wynikających z międzynarodowej integracji oraz zmniejszenia nierówności społecznych [9]. Brak takiej równowagi prowadzi do generowania wysokich kosztów zewnętrznych [3].

Ekonomiści dla rządu Wielkiej Brytanii w 1989 roku opublikowali raport pt. „Blueprint for a Green Economy”, w którym po raz pierwszy wprowadzili termin „zielona gospodarka” (ang. green economy) [14]. Dwadzieścia lat później w marcu 2009 roku został opublikowany raport pt. „Global Green New Deal” (Zielony Nowy Ład), w którym wskazano na konieczność przewyciężenia potrójnego kryzysu:

- ◆ finansowego;

- ♦ związanego ze zmianami klimatycznymi;
- ♦ wynikającego z wysokich cen ropy naftowej.

W procesie transformacji w kierunku zielonej gospodarki zarekomendowano inwestycje w dwunastu kluczowych obszarach dla środowiska takich jak: energia odnawialna, czyste technologie, budownictwo wydajne energetycznie (energooszczędne), transport publiczny, gospodarka odpadami i recykling, zrównoważone wykorzystanie gruntów, wody, lasów, łowisk morskich oraz ekoturystyka. Zielona gospodarka według UNEP (Program Ochrony Środowiska Narodów Zjednoczonych) obejmuje „działalność ekonomiczną, której efektem jest poprawa jakości życia człowieka i zmniejszenie zagrożeń dla środowiska naturalnego. Zielona gospodarka pobudza wzrost dochodu i zatrudnienia dzięki publicznym i prywatnym inwestycjom wpływającym na zmniejszenie emisji CO₂ i zanieczyszczeń, sprzyja większej efektywności wykorzystania energii i zasobów, a także zachowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej [21]. Z kolei Europejska Agencja Środowiska definiuje zieloną gospodarkę jako politykę środowiskową, gospodarczą, społeczną oraz innowacje zapewniające społeczeństwu efektywne wykorzystanie zasobów w procesach produkcji i konsumpcji [21]. Zielona gospodarka może tworzyć nowe możliwości,



Rys. 1. Relacje między elementami zielonej gospodarki i grupami wskaźników [23]

Tab. 1. Wskaźniki polityki gospodarczej i ich następstwa [23]

Zagadnienie	Grupa/nazwa wskaźnika
Rolnictwo	Gospodarstwa ekologiczne: – odsetek powierzchni ekologicznych użytków rolnych; – odsetek płatności dla rolnictwa ekologicznego w ramach programu rolnośrodowiskowego.
Ochrona środowiska	Nakłady na ochronę środowiska: – nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w relacji do PKB; – udział nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w nakładach inwestycyjnych w gospodarce narodowej; – wydatki na ochronę środowiska ponoszone przez gospodarstwa.
Podatki	Podatki związane ze środowiskiem: – udział podatków związanych ze środowiskiem w PKB; – udział podatków związanych ze środowiskiem w całkowitych wpływach podatków i składek.
Technologie i innowacje	Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) – intensywność prac badawczych i rozwojowych; – nakłady na działalność badawczą i rozwojową (B+R) na jednego mieszkańca; – odsetek nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w działalności badawczej i rozwojowej. – wynalazki i patenty: – odsetek wynalazków z zakresu technologii ochrony środowiska – zgłoszonych do Europejskiego Urzędu Patentowego; – odsetek patentów z zakresu technologii ochrony środowiska udzielonych przez Europejski Urząd Patentowy; – odsetek wynalazków z zakresu technologii ochrony środowiska zgłoszonych do Urzędu Patentowego RP; – odsetek patentów z zakresu technologii ochrony środowiska udzielonych przez Urząd Patentowy RP; Ekoinnowacje: – indeks ekoinnowacyjności Zielone technologie: – odsetek zielonych zamówień publicznych.

w szczególności w zakresie nowych miejsc pracy w wielu sektorach gospodarki. Może także prowadzić do przenoszenia miejsc pracy z działalności opartej na zasobach nieodnawialnych do wykorzystującej zasoby odnawialne. Przejście do zielonej gospodarki uzależnione jest w znacznym zakresie od inwestycji (m.in. w zielone technologie), wykorzystania innowacji (w szczególności innowacji ekologicznych) i zaangażowania obywateli [23]. Cechy szczególne zielonej gospodarki to: niska emisyjność, wydajność surowcowa, włączenie społeczne, a także oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużycia zasobów naturalnych, odnawialne źródła energii, efektywność energetyczna, czysta produkcja, ochrona bioróżnorodności, zrównoważona konsumpcja, sprawiedliwość międzypokoleniowa i międzyregionalna, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw i inwestorów [17]. „Zielony wzrost” opiera się na oszczędności zasobów i energii oraz ich wydajnym wykorzystaniu w celu ograniczenia zmian klimatu oraz zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Rozwój zielonych technologii i tworzenie zielonych miejsc pracy w efekcie prowadzi do osiągnięcia stanu zielonej gospodarki, której celem jest zapewnienie równowagi między gospodarką a środowiskiem. Istotny jest tutaj popyt globalny będący wynikiem transformacji gospodarki, który przyczynia się do powstawania nowych miejsc pracy w sektorach energii odnawialnej, czystych i wydajnych technologii czy przyjaznych środowisku systemów transportowych [20]. W kwestii oceny nowego podejścia do rozwoju społeczno-gospodarczego Rada OECD w roku 2011 ogłosiła zestaw wskaźników i zaproponowała, aby każde państwo członkowskie przygotowało własne wskaźniki adekwatne do sytuacji danego kraju. Proponowane miary stanowiły uzupełnienie Produktu Krajowego Brutto, który jest miernikiem możliwości społeczeństw i kondycji gospodarek i nie uwzględnia roli, jaką w systemach produkcji i konsumpcji odgrywają czynniki związane ze środowiskiem naturalnym. W Polsce Główny Urząd Statystyczny opracował zestaw miar, które mają służyć do opisu stanu zazielenienia gospodarki. Zaliczamy do nich 4 grupy wskaźników: kapitał naturalny, środowiskową efektywność produkcji, środowiskową jakość życia ludności oraz politykę gospodarczą i jej następstwa (tabela 1).

Kapitał naturalny – obejmuje wskaźniki opisujące stan środowiska przyrodniczego. Środowiskowa efektywność produkcji – grupuje wskaźniki obrazujące powiązania między środowiskiem przyrodniczym a gospodarką. Środowiskowa jakość życia ludności – prezentuje wskaźniki służące monitorowaniu powiązań między środowiskiem przyrodniczym a społeczeństwem. Polityki gospo-

darce i ich następstwa – obejmują wskaźniki charakteryzujące instrumenty oddziaływania na gospodarkę i społeczeństwo, kreujące pożądane kierunki rozwoju mające na celu zazielenienie gospodarki [23]. Rysunek 1 przedstawia relacje między elementami zielonej gospodarki oraz poszczególnymi grupami wskaźników.

Te obiektywne wskaźniki pomiaru uzupełnione są o miary subiektywne określające odczucia ludzi dotyczące jakości środowiska, w którym żyją. W czasach obecnych mamy do czynienia z transformacją gospodarki tradycyjnej w gospodarkę zieloną, a polityka gospodarcza państwa przyczynia się do działań na rzecz zielonego wzrostu poprzez zastosowanie regulacji prawnych, podatków i dotacji.

Podsumowanie

Dokonując analizy powyższych rozważań nasuwa się wniosek, iż „zielona gospodarka” wyznacza kierunek transformacji gospodarczej, której celem jest zapewnienie wzrostu dobrobytu i jakości życia oraz równości społecznej przy jednoczesnym zahamowaniu wyczerpywania się zasobów naturalnych i ograniczaniu zagrożeń ekologicznych. W przeszłości wzrost gospodarczy zależał od zużycia surowców naturalnych w sposób nieograniczony, czego skutkiem są zmiany klimatu na świecie. Zmiany te mają wpływ na nasz dobrobyt, dlatego obecne społeczeństwo i ekonomiści zwracają się ku innym modelom gospodarki.

Bibliografia:

1. *Agenda 21*, (1.1) United Nations Conference on Environment & Development, Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 4 June 1992, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (dostęp 12.12.18r.)
2. Dobrzański G., Dobrzańska B.M., *Trwały i zrównoważony rozwój*, [w:] B. M. Dobrzańska, G. Dobrzański, D. Kiełczewski (red.), *Ochrona środowiska przyrodniczego*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2010.
3. Dyr T., Kozłowska K., *Koszty kongestii w Unii Europejskiej*, „Autobusy – Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe” 2018, nr 1–2.
4. Dyr T., Misiurski P., Ziółkowska K., *Costs and benefits of using buses fuelled by natural gas in public transport*, *Journal of Cleaner Production* 2019, Vol. 225.
5. Dyr T., Ziółkowska K., *Rozwój infrastruktury ekonomicznej jako czynnik konkurencyjności regionów*, Spatium, Radom 2017.
6. Environmental Indicator Report 2012. Ecosystem Resilience and Resource Efficiency in a Green Economy in Europe, EEA, Kopenhaga 2012, <https://www.eea.europa.eu/publications/environmental-indicator-report-2012> (dostęp 08.12.18r.)
7. Florczak W., *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, „Wiadomości Statystyczne” 2008, nr 3
8. Glatzer W., *Conditions and criteria for improving quality of life*, [w:] W. Ostasiewicz (red.), *Towards Quality of Life Improvement*, The Publishing House of the Wrocław University of Economics, Wrocław 2006.
9. Hull Z., *Wprowadzenie do filozofii zrównoważonego rozwoju*, [w:] W. Tyburski (red.), *Zasady kształtowania postaw sprzyjających wdrażaniu zrównoważonego rozwoju*, Toruń 2011.
10. Kiełczewski D., *Etyka zrównoważonego rozwoju*, [w:] B. Poskrobko (red.), *Obszary badań nad trwałym i zrównoważonym rozwojem*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2007.
11. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz. U. 1997, Nr 78, poz. 483.
12. Kubiak M., *Rozwój zrównoważony*, [w:] Rewizorski M., Bie-niek K. (red.), *Encyklopedia globalnego zarządzania ekologicznego i energetycznego*, Fundacja na Rzecz Czystej Energii, Poznań 2018.
13. Paterek A., *Zrównoważony rozwój energetyczny w polityce współpracy rozwojowej Republiki Federalnej Niemiec*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2016, nr 1 (XXII).
14. Pearce D., Markandya A., Barbier E.B., *Blueprint for Green Economy*, Earthscan, Londyn 1989.
15. *Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dn. 25 września 2015 r.,
16. Rosłon-Żmuda J., *Zielona gospodarka*, [w:] Rewizorski M., Bie-niek K. (red.), *Encyklopedia globalnego zarządzania ekologicznego i energetycznego*, Fundacja na Rzecz Czystej Energii, Poznań 2018.
17. Ryszawska B., *Zielona gospodarka jako priorytet strategiczny Unii Europejskiej*, „Logistyka Odzysku” 2013, nr 4(9).
18. Stappen R., *Raport Brundtland*, Nowy York 2006.
19. *Strategia zrównoważonego rozwoju Polski do 2025*, Wytyczne dla resortów, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 1999.
20. Szyja P., *Rola „zielonych” inwestycji w programach antykrzysowych Stanów Zjednoczonych oraz Unii Europejskiej*, „Ekonomia i Środowisko” 2011, nr 1 (39).
21. *Towards a Green Economy. Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication. What is the „Green economy”?*, UNEP, 2011 www.unep.org/greeneconomy/AboutGEL/WhatisGEL/tabid/29784/Default.aspx. (dostęp 08.12.2018)
22. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku, Prawo ochrony środowiska, Dz. U. 2001, Nr 62, poz. 627 (t. jedn., Dz. U. 2017, poz. 519).
23. *Wskaźniki zielonej gospodarki w Polsce 2017*, Urząd Statystyczny w Białymstoku, 2017.
24. Wydro Z., *Wspólnoty lokalne w procesie stymulowania zrównoważonego rozwoju. Studium przypadku miasta Poznania*, [w:] T. Jemczura, H. Kretek (red.), *Zrównoważony rozwój. Debiut naukowy 2010*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu, Racibórz 2011.
25. Żuchowski J., Żuchowska-Grzywacz M., *Kierunek na zrównoważony produkt. Aspekty prawne i towaroznawcze*. Wydawnictwo Naukowe ITE-PIB, Radom 2018.

Sustainable development and quality of life

The article's aim is to analyze the quality of people's lives in the context of sustainable development conception in the social, economical and environmental aspect and to draw attention to the inequality of goods' consumption in the world. This article is an interpretation of the interdependence between economic growth, care for the environment and the quality of people's lives.

Keywords: sustainable development, quality of life, consumption of goods.

Autorka:

mgr **Beata Zakrzewska** – doktorantka, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych